

Materiały pomocnicze dla nauczycieli

- 1. Uwagi do oceny zadań otwartych w arkuszu na poziomie rozszerzonym wraz z przykładowymi rozwiązaniami.**

Przed przystąpieniem do oceny prac uczniów proponujemy przeanalizowanie punktacji wybranych przykładów odpowiedzi. Dobrano je tak, aby rozwiać ewentualne wątpliwości związane z kwestią **synonimiczności**, odpowiedziami, które mają charakter **skrótów myślowych**, częściowo realizują wymagania zadań lub są odpowiedziami błędnymi.

Numer zadania	Przykładowe odpowiedzi; komentarz do punktacji
8B.	<ul style="list-style-type: none"> • Parlamentarzysta jest wybrańcem całego społeczeństwa, a nie tylko tych, którzy na niego głosowali i dlatego nie ponosi odpowiedzialności przed swoimi wyborcami. <p>Odpowiedź synonimiczna wobec modelu – przyznajemy 1 pkt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Posła lub senatora nie można odwołać w trakcie kadencji, ponieważ reprezentują oni w parlamencie wszystkich wyborców. <p>Odpowiedź synonimiczna wobec modelu – przyznajemy 1 pkt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parlamentarzysta wybrany w danym okręgu wyborczym musi opowiadać się przed swoimi wyborcami, którzy mogą go w każdej chwili odwołać. <p>Odpowiedź jest błędna, ponieważ odnosi się do zasady mandatu imperatywnego, który jest przeciwieństwem mandatu wolnego – przyznajemy 0 pkt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poseł wybrany w danym okręgu wyborczym, nie jest reprezentantem swoich wyborców, tylko całego społeczeństwa. <p>Odpowiedź jest niepełna, zdający wymienił jedynie jeden z zaznaczonych w modelu elementów – przyznajemy 0 pkt</p>
9.	<ul style="list-style-type: none"> • Pozwala ona każdemu obywatelowi kontrolować przebieg procesu sądowego przez obecność na sali sądowej. <p>Odpowiedź synonimiczna wobec modelu – przyznajemy 1 pkt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Każdy obywatel może obserwować proces sądowy, jeżeli zasada jawności nie zostanie wyłączona. <p>Odpowiedź synonimiczna wobec modelu – przyznajemy 1 pkt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyrok sądu w danej sprawie jest ogłaszany przez sędziego jawnie. <p>Odpowiedź jest błędna ponieważ nie wyjaśnia istoty tej zasady polegającej na jawności całego procesu sądowego – przyznajemy 0 pkt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Każdy obywatel może uczestniczyć w każdym procesie sądowym. <p>Odpowiedź jest niepełna, zdający wymienił jedynie jeden z zaznaczonych w modelu elementów – przyznajemy 0 pkt</p>
10.	<ul style="list-style-type: none"> • Wszyscy ludzie mogą korzystać z nowoczesnych sposobów komunikacji np. internetu. Wśród firm komunikacyjnych obowiązują zasady wolnego rynku. <p>Odpowiedź synonimiczna wobec modelu – przyznajemy 1 pkt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wysoko rozwinięty sektor usług nowoczesnych (np. informatyka, telekomunikacja, bankowość) oraz wysoki poziom kształcenia społeczeństwa. <p>Odpowiedź synonimiczna wobec modelu – przyznajemy 1 pkt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Społeczeństwo informacyjne charakteryzuje duża ilość posiadanego

	<p>sprzętu komputerowego przypadająca na jednego mieszkańca..</p> <p>Odpowiedź jest błędna, ponieważ społeczeństwo informacyjne cechuje powszechność dostępu do nowoczesnych technik komunikowania, która nie wyraża się wyłącznie w ilości sprzętu komputerowego – przyznajemy 0 pkt</p>
14.	<ul style="list-style-type: none"> • Środki masowego przekazu są nazywane czwartą władzą, ponieważ przekazywanie przez nie informacje mogą zmieniać społeczeństwo i politykę, często zmuszają organy władzy do pozytywnego działania. A więc w jakiś sposób „rządzą” państwem razem z władzą ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. <p>Odpowiedź synonimiczna wobec modelu – przyznajemy 1 pkt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Środki masowego przekazu w rzeczywistości kontrolują władzę państwową, która musi się z nimi liczyć i nie dopuszczać do korupcji i nadużyć. W tej sytuacji są jakby kolejną, po tych trzech władzach, władzą w państwie – „czwartą władzą”. <p>Odpowiedź synonimiczna wobec modelu – przyznajemy 1 pkt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Środki masowego przekazu w państwach demokratycznych nazywane są czwartą władzą, ponieważ krytykują władzę i ta bardzo się ich obawia. <p>Odpowiedź jest błędna ponieważ nie wskazuje na kontrolną rolę mediów w stosunku do organów władzy, czy też możliwość kształtowania społeczeństwa i polityki – przyznajemy 0 pkt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odnosi się to do roli kontrolera władzy pełnionej przez środki masowego przekazu w państwie demokratycznym. <p>Odpowiedź jest niepełna, zdający wymienił jedynie jeden z zaznaczonych w modelu elementów – przyznajemy 0 pkt</p>
16.A	<ul style="list-style-type: none"> • W okresie XII 2000 – I 2002 – system większościowy spadek poparcia, a system proporcjonalny wzrost poparcia. W okresie I 2002 – VIII 2004 – większościowy wzrost poparcia a proporcjonalny spadek. W okresie VIII 2004 – IV 2006 większościowy bez zmian a proporcjonalny spadek poparcia. W okresie IV 2006 – X 2007 większościowy i proporcjonalny wzrost <p>Odpowiedź jest błędna ponieważ tendencja w okresie VIII 2004 – IV 2006 została dla obu systemów przedstawiona niezgodnie z rzeczywistością – przyznajemy 0 pkt</p> <ul style="list-style-type: none"> • System większościowy w okresie XII 2000 – I 2002 – spadek poparcia, w okresie I 2001 – VIII 2004 – wzrost poparcia, w okresie VIII 2004 – IV 2006 spadek poparcia, a w okresie IV 2006 – X 2007 wzrost poparcia. <p>Odpowiedź jest niepełna, zdający wymienił jedynie jeden z zaznaczonych w modelu elementów (system większościowy) – przyznajemy 1 pkt</p>
16.B	<ul style="list-style-type: none"> • Ludziom interesującym się polityką najbardziej odpowiada większościowy system wyborczy. <p>Odpowiedź jest błędna, wskazana zależność nie określa stopnia zainteresowania polityką– przyznajemy 0 pkt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niewielkie zainteresowanie polityką powoduje, że najmniej osób wskazuje na system większościowy jako najlepszy.

	<p>Odpowiedź jest niepełna, zdający wymienił jedynie jeden z zaznaczonych w modelu elementów – przyznajemy 0 pkt</p>
17.A.	<ul style="list-style-type: none"> • Skład Sejmu ma odzwierciedlać w pełni poglądy i interesy całego społeczeństwa. <p>Odpowiedź jest błędna, ponieważ nie przedstawia oczekiwań większości społeczeństwa – przyznajemy 0 pkt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyborcy oczekują, że skład Sejmu zapewni sprawne rządzenie państwem. <p>Odpowiedź jest niepełna, zdający wymienił jedynie jeden z zaznaczonych w modelu elementów – przyznajemy 1 pkt</p>
17.B	<ul style="list-style-type: none"> • Polski system wyborczy pozwala na realizację tych oczekiwań, ponieważ powoduje bardzo duże rozczłonkowanie parlamentu, a więc prawie każda opcja polityczna może mieć swoich przedstawicieli. <p>Odpowiedź jest błędna, ponieważ niepoprawne jest uzasadnienie – przyznajemy 0 pkt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obecny system wyborczy pozwala na realizację tych oczekiwań, ponieważ powoduje on nadmierne podzielenie parlamentu. <p>Odpowiedź jest niepełna, zdający wymienił jedynie jeden z zaznaczonych w modelu elementów – przyznajemy 1 pkt</p>
19.A	<ul style="list-style-type: none"> • Elektorat, populizm, stan finansów partii. <p>Odpowiedź jest błędna ponieważ wymienione czynniki nie wynikają z treści artykułu – przyznajemy 0 pkt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyniki sondaży, popularność medialna partii, ilość środków finansowych <p>Odpowiedź jest niepełna, zdający wymienił jedynie jeden z zaznaczonych w modelu elementów – przyznajemy 0 pkt</p>
19.C	<ul style="list-style-type: none"> • Obie partie przegrały wybory parlamentarne w 2001 r. i nie miały swoich przedstawicieli w parlamencie. <p>Odpowiedź jest błędna, ponieważ przyczyna braku dotacji budżetowej w 2004 r. była związana z rejestracją tych formacji jako partii już po wyborach parlamentarnych w 2001 r. – przyznajemy 0 pkt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Platforma Obywatelska zaczynała działalność jako ruch społeczny, a nie partia polityczna. <p>Odpowiedź jest niepełna, zdający wymienił jedynie jeden z zaznaczonych w modelu elementów – przyznajemy 0 pkt</p>

Uwaga.

Przy sprawdzaniu wypracowania należy zwracać baczną uwagę, aby **przyznawać punkty za określone kryteria** np. zaznaczając na marginesie pracy zdającego punktację - A1 (co należy rozumieć jako - kryterium A - 1 punkt). Taki sposób sprawdzania przez Państwa arkusza ułatwi uczniom orientację dotyczącą oceny pracy. Zdający nie będzie miał wątpliwości, za co otrzymał określone punkty.

Zadanie 20. (20 pkt)

Temat nr 1

Scharakteryzuj systemy wyborcze – proporcjonalny i większościowy. Wskaż po trzy przykłady ich wad i zalet. Wyraż opinię, dotyczącą możliwości zmiany systemu wyborczego obowiązującego w Polsce. Uzasadnij ją, podając co najmniej trzy argumenty. Wykorzystaj dwa materiały źródłowe zamieszczone w II części arkusza.

Kryterium A :

- **zdający przedstawia oba systemy wyborcze, krótko je charakteryzując**

Kryterium uważa się za zrealizowane wtedy, gdy zdający wskaże, na czym polega system proporcjonalny (jego cechy) i gdzie występuje oraz na czym polega system większościowy (jego cechy) i gdzie występuje. Np. System większościowy obowiązujący m.in. w Wielkiej Brytanii polega na wyborach w okręgach jednomandatowych, w których zwycięzcą zostaje kandydat uzyskujący najwięcej głosów.

Kryterium B :

- **zdający wskazuje zalety i wady obydwu systemów**

Kryterium uważa się za zrealizowane wtedy, gdy zdający jednoznacznie wskaże zaletę lub wadę danego systemu. Np. Zaletą systemu większościowego jest bliski związek posła z jego wyborcami. Wadą tego systemu jest możliwość pozbawienia dużej grupy wyborców własnych reprezentantów i poczucie niepotrzebnego udziału w głosowaniu.

Kryterium C :

- **zdający jasno formułuje stanowisko**

Kryterium uważa się za zrealizowane wtedy, gdy zdający **jednoznacznie** wskaże czy jest zwolennikiem czy przeciwnikiem systemu wyborczego obowiązującego w Polsce. Nawet jeżeli argumentacja **dobitnie** wskazuje, że jest on zwolennikiem lub przeciwnikiem określonego systemu wyborczego, ale nie wyraził tego w formie deklaracji, **nie przyznajemy punktu** za to kryterium. Np. Uważam, że proporcjonalny system wyborczy obowiązujący w Polsce w wyborach do Sejmu jest niekorzystny i dlatego należy go zmienić na system większościowy.

Kryterium D :

- **zdający uzasadnia zajęte stanowisko podając trzy argumenty**

Kryterium uważa się za zrealizowane wtedy, gdy zdający wskaże argumenty uzasadniające jego stanowisko. Nie powinno to być mechaniczne przepisanie zalet wybranego systemu lecz wskazanie również co z nich wynika. Np. Ordynacja większościowa wpływa na pozwala na szybkie powołanie rządu, na ogół na całą kadencję.

Kryterium D :

- **zdający wykorzystuje materiały źródłowe**

Kryterium uważa się za zrealizowane wtedy, gdy zdający w pełni odwołuje się do źródła, np. Z badań CBOS „Jaki system wyborów jest Pana(i) zdaniem lepszy?” przeprowadzonych w listopadzie 2007 r. wynika, że Ponadto, powołanie się na źródło powinno mieć właściwy kontekst, czyli być związane z przebiegiem narracji np. Jestem zwolennikiem zmiany polskiego systemu wyborczego na system większościowy. Utwierdzają mnie w tym

przekonaniu badania CBOS z listopada 2007 r., w których zapytano: „Jaki system wyborów jest Pana(i) zdaniem lepszy?”. Wyniki tych badań jednoznacznie wskazują, że najliczniejszą grupę stanowią zwolennicy systemu większościowego – w październiku 2007 r. ponad 35%.

Zadanie 20. (20 pkt)

Temat nr 2

Dokonaj analizy sposobów finansowania partii politycznych w Polsce. Wskaż po trzy zalety i wady istniejącego systemu. Wyraź opinie, czy należy go zmienić. Uzasadnij ją, podając co najmniej trzy argumenty. Wykorzystaj dwa materiały zamieszczone w II części arkusza.

Kryterium A :

- **zdający przedstawia sposoby finansowania partii politycznych w Polsce**

Kryterium uważa się za zrealizowane wtedy, gdy zdający przedstawi szczegółowe sposoby finansowania partii politycznych w Polsce wynikające z ustawy o partiach politycznych np. poszczególne źródła publiczne, poszczególne źródła prywatne i inne źródła finansowania partii politycznych.

Kryterium B :

- **zdający wskazuje wady i zalety obowiązującego systemu finansowania partii politycznych**

Kryterium uważa się za zrealizowane wtedy, gdy zdający jednoznacznie wskaże zaletę lub wadę danego obowiązującego systemu finansowania partii politycznych. Np. Zaletą systemu finansowania partii politycznych w Polsce upublicznienie źródeł finansowania danej partii. Wadą tego systemu jest dotowanie partii z budżetu państwa, co przy obecnych problemach finansowych w służbie zdrowia czy oświacie wywołuje sprzeciw.

Kryterium C :

- **zdający jasno formułuje stanowisko**

Kryterium uważa się za zrealizowane wtedy, gdy zdający **jednoznacznie** wskaże czy jest zwolennikiem czy przeciwnikiem istniejącego w Polsce sposobu finansowania partii politycznych. Nawet jeżeli argumentacja **dobitnie** wskazuje, że jest on zwolennikiem lub przeciwnikiem istniejącego systemu, ale nie wyraził tego w formie deklaracji, **nie przyznajemy punktu** za to kryterium.

Np. System finansowania partii politycznych obowiązujący obecnie w Polsce jest dobry i nie należy go zmieniać.

Kryterium D :

- **zdający przedstawia uzasadnienie zajętego stanowiska podając trzy argumenty**

Kryterium uważa się za zrealizowane wtedy, gdy zdający podaje argumenty uzasadniające zajęte przez niego stanowisko. Nie powinno to być mechaniczne przepisanie zalet wybranego systemu lecz wskazanie również co z nich wynika. Np. Dzięki istniejącemu systemowi finansowania partii politycznych w Polsce każda partia jest zobowiązana do rozliczenia się z pozyskanych środków pieniężnych i wskazania ich pochodzenia. Zmusza to działaczy partyjnych do przestrzegania obowiązującego prawa

Kryterium E :

- **zdający wykorzystuje materiały źródłowe**

Kryterium uważa się za zrealizowane wtedy, gdy zdający w pełni odwołuje się do źródła, np. Janina Paradowska i Jerzy Baczyński w artykule „Jak zdegenerowała się polska klasa polityczna”, „Polityka” nr 1 z 2004 r. uważają, że Powołanie się na źródło powinno mieć właściwy kontekst. Argumenty autorów mogą być uzasadnieniem stanowiska przyjętego przez piszącego.